

1(3)

Lund 10.03.09.

INFORMATION OM RESANDEFOLKET

Resande Folkets
Riksorganisation

Resandefolket är den äldsta och största minoritetsgruppen i Sverige och den grupp som först invandrade till Sverige troligtvis på 1400 – talet.

När man läser historien har man under alla århundraden negativt påverkats av det svenska samhället med dess myndigheter och folk i allmänhet, vilket har påverkat möjligheten att på samma villkor, som övriga svenska folket få samma status och rättigheter. Utan detta har föranlett rasism och förföljelse och som fortfarande förekommer ifrån vissa myndigheter och svenskar och detta leder oftast till en dold identitet och rädsla när det gäller kontakt med olika myndigheter och med dem, som har en viss ställning i samhället. Därför kallar jag resandefolket, (tattare) det glömda folket.

SOCIALA RÄTTIGHETER.

På grund av den rasism och förföljelse som har och förekommer, samt en avsaknad av en egen berättigad identitet har detta påverkat möjligheten till att på ett berättigat sätt kunna använda sig av de svenska sociala rättigheterna. Denna bakgrund har i generation efter generation påverkat möjligheten och gjort det svårare till att integreras i det svenska samhällssystemet och dess levnadssätt, som i sin tur påverkat på ett negativt sätt med bl.a. drogmissbruk och problem med myndigheter

BOSTÄDER – BOSTADSPOLITIK.

När det gäller den svenska bostadspolitiken när det gäller tillgång och möjlighet till bostad fanns fram till 80 –talet svårigheter att få en likvärdig bostad, som övriga svenskar på grund av sin bakgrund, som resande (tattare). Utan hänvisades till bostäder med sämre standard. Inom detta området har dock skett en förbättring även om det fortfarande förekommer problem när vetenskapen om identiteten blir känd.

SOCIALFÖRSÄKRINGAR – MINIMIINKOMST.

Med resandefolkets bakgrund har detta naturligtvis påverkats på ett negativt sätt med anledning av att man aldrig har blivit accepterade och inte haft möjlighet till att skapa förutsättningar till utbildning och gjort det möjligt till ett fullvärdigt arbete. Detta har i sin tur påverkat och påverkar den dagliga

Föreningen Resande Folkets Riksorganisation

Box 3074 • 200 22 Malmö • Tel 0046 40 -18 16 12 • Mobil 0046 708 - 18 16 12 • Fax 0046 40 - 18 16 13
E-post info@resandefolketsriksorganisation.se • Hemsida <http://www.resandefolketsriksorganisation.se>

FRFROMO@3mail.se

2(3)

vardagssituation när det gäller möjligheten till socialförsäkringar och en pension att kunna leva på.

Naturligtvis är det inte enbart resandefolket, (tattare) inte ensamma om de problem inom de stora områden, som omnämnts, men skillnaden är dock att resandefolket har fått leva med belastningen av sin identitet, som inte man själv har haft skuld till eller kunnat påverka.

Därför är det viktigt att bedöma alla människor, som individer och inte utifrån den grupp eller bakgrund de räknas till.

Detta gäller olika minoriteter, vit eller svart, samt de människor av olika orsaker, som har hamnat utanför samhället exempelvis människor med drogberoende, hemlösa och så vidare.

Därför är det viktigt att man hittar en gemensam nämnare för att komma till rätta med problemen, att människor i denna situation finner ett människovärde och ett självförtroende, som utvecklas till eget ansvar, som gör det möjligt att integreras, som fullständiga medborgare.

Detta utgör naturligtvis att vi måste ställa krav på de olika parterna, som måste uppfyllas för att nå önskvärda resultat och mål.

Därför är det viktigt att med största alvar följa upp dagens tema:

VI KAN - VI BEHÖVS

FÖRSLAG TILL LÖSNINGAR AV PROBLEMEN.

Oftast när det uppstår problem för en individ eller organisation eller vad det nu är har vi av oftast gjort det bekvämt för oss själva att skjuta över problemet på någon annan och oftast är det samhället, som får utstå som en syndabock.

Därför är det enligt min och andras uppfattning att man alltid måste börja med grunden oavsett det är att bygga ett hus, starta ett företag, bli en bra idrottsman o.s.v.

Min uppfattning är att det förhåller sig på ett likvärdigt sätt för oss människor och att grunden till att lyckas är familjen. Detta bygger inte på att familjen nödvändigtvis måste ha en god ekonomi även om det kan underlätta på olika sätt utan själva kärnan är att det finns kärlek och förståelse och hjälp inom familjen när problem av olika storlekar uppstår. Min filosofi är att om man inte kan uppfylla dessa krav inom familjen blir det väldigt svårt att få gehör och förståelse hos främmande människor och myndigheter.

Då uppstår naturligtvis problemet att många inte har den familjen och möjligheten utan måste vända sig till någon annan för att få råd och hjälp. Eftersom många känner en rädsla och en avsaknad av normal status hamnar man oftast i en form av utanförskap och hamnar i en inte lyckad

3(3)

beroendeställning till samhället och som oftast bero på svårigheten att sätta sig in i varje individs bakgrund och behov och hjälp, som erfordras för att komma till rätta med problemen. Oftast använder då samhället endast en lösning med anledning av att det saknas tillräckliga kunskaper om individen och att det delvis beror på ekonomiska resurser. Ibland kan man undra om det har insmugit någon form av slentrian ifrån samhället eftersom situationen för de utsatta inte har förändrats utan istället tyder på ett ökande problem med negativa konsekvenser för den enskilda individen.

Enligt min uppfattning är att man ser över det handlingsprogram man arbetar efter och även gör en utvärdering för att om möjligt göra förändringar i samråd med de drabbade. Detta innebär att parterna måste vara överens om vilka åtgärder, som behövs för att komma till rätta med problemen.

Här måste ställas rimliga krav på individen för att kunna integreras i samhället, som vanliga samhällsmedborgare och medföljande krav och skyldigheter.

Man brukar använda talesättet jag citerar: "Det underlättar om man är två när man skall dansa." Enligt mitt sätt kvarstår dock att för att lyckas måste individen själv ta det största ansvaret för att man skall lyckas, men det är förutsättning att man har ett realistiskt handlingsprogram med både morötter och ris.

Dessutom måste rätt kontaktpersoner tillsammans med individen hela tiden följa upp handlingsprogrammet, som båda parter har varit överens om. Därför anser jag att alla parter tänker om och förändrar nuvarande arbetssätt och ansvar och framför allt att den drabbade hamnar i sitt rätta fokus och får behövligt stöd och vägledning för återgå till ett normalt samhällsliv, som de flesta vill.

Min uppfattning är att med nuvarande system inte leder till någon förbättring eller anpassning till att kunna återgå till ett normalt liv, vilket jag tror varje människa vill. Därför är det viktigt att varje människa känner att dom behövs och att man tar sitt personliga ansvar och hjälper till inte bara sig själv utan även andra, som oftast har större problem.

Därför är det upp till var och en att VILJA ändra sin livssituation och om man inte bidrar själv med den största insatsen kommer vi aldrig att lyckas komma tillrätta med problemen när det gäller den sociala delen, fattigdomen eller utanförskapet.

Därför ser jag det som en nödvändighet att en ny utvärdering sker och tillsammans utformar ett realistiskt handlingsprogram, som leder till förbättringar för varje drabbad individ och i det framtida huvud målet leder till att människor inte hamnar i utanförskapet, som oftast är grunden till problemen.

Sonny Jenfjord
ordföranden FRFRO

1 (6)

Justitieminister Beatrice Ask

Vi inom FRFRO, Föreningen Resandefolkets Riksorganisation, vill gärna göra vår stämma hörd i den pågående debatten om registrering av folkgruppen romer. Efter ett beslut på regeringsnivå år 2000 har vi ju numera tillförts den gruppen. Detta trots att vi inte alls känner oss tillhöra romerna utan ser oss som ett eget folk som funnits i Sverige sedan 1512 då en första officiell notering om oss görs av Olaus Magnus den 29 september samma år.

I den debatt som nu blossat upp talas det enbart om folkgruppen romer. Uppenbarligen med den gamla betydelsen zigenare. Resandefolket (i folkmun och även i officiella sammanhang kallade tattare) har helt ignorerats på ett oacceptabelt sätt. Man talar om att romerna funnits i Sverige sedan 1512 och att dessa utsatts för förföljelser sedan dess. Detta kan vi inte undgå att se som annat än en stöld av vår historia!

Vi vill framhålla att romerna (tidigare benämnda zigenare) var portförbjudna i Sverige genom lag till mycket sent datum. Det är först under slutet av 1800-talet som denna grupp kommer hit och då endast i mycket litet antal. 1943 uppgår romerna till totalt 453 personer och 1965 till 930. De äldre register som medierna tar upp kan alltså inte handla så mycket om romer som om resandefolket som idag uppgår till minst 30.000 och förmodligen många fler eftersom många skäms över sin etniska bakgrund på grund av ont förtal och propaganda genom åren. Med hänvisning till romernas antal som nämnts här ovan, måste det därför stå helt klart att åtminstone kyrkans register som påstås omfatta tusen personer under tiden 1900 till 1950, innehåller uppgifter om resandefolket. Resandefolket har ju av tradition registrerats av diverse myndigheter.

Resandefolket har drabbats av en oacceptabel förföljelse där skottpengar, tvångssteriliseringar och nu senast överförandet till en helt annan folkgrupp ingått. Vi har inte samma språk eller kultur som romerna. Vi har nekats ekonomiska medel så att vi nu har hart när omöjligt att hålla vårt språk och vår kultur levande. Det vi gör för vår sak bekostar vi med privata medel vilket är ohållbart i längden.

Vi begär inte ekonomisk ersättning för det lidande och den förnedring vårt folk utsatts för. Men vi söker en rättvisa som förnekats oss. Nämligen rätten att vara ett eget, svenskt minoritetsfolk. I Norge har resandefolket, och vi är av samma folk, fått den rätten. Här i Sverige har vi förvandlats till romer. Vi måste ställa frågan: Hur kan samma folk vara ett erkänt minoritetsfolk i Norge och något helt annat i Sverige? Detta är naturligtvis en orimlighet och vi ber dig om hjälp att rätta till detta missförhållande. Vi ber dig också att läsa igenom den debattartikel som bifogas då den innehåller uppgifter som klargör mer om vår historia.

Med vänlig hälsning och hopp om rättvisa

Föreningen Resandefolkets Riksorganisation FRFRO

Chris Lager Sonny Jenfjord ordförande

2(6)

Dags ge resandefolket status som egen minoritet!

Sverige är dubbelmoralens land! Ett land där de tongivande vill visa upp sig som ett världens samvete som har all rätt att kritisera andras staters agerande. Överallt där man uppmärksammar en orättvisa kommer pekpinnen fram och indignerade röster höjs. Detta är en fast rotad tradition sedan 1960-talet.

Men hur står det då till med den egna moralen i detta det förlovade världssamvetets land? Svaret är minst sagt nedslående. Sverige har fått åtskilliga näsknäppar från EU:s sida. Bland annat för behandlingen av minoriteter.

Och det finns det svenska medborgare som kan skriva under på med skärpa. Det handlar inte bara om samer och tornedalsbor. En mycket stor grupp som utsatts för diskriminering och som fortfarande drabbas av den är Resandefolket, även kallade tattarna. Ett folk som förtalats, blivit utsatt för systematiska steriliseringskampanjer med syfte att utrota, registrerats i handlingarna med ett T, för tattare, med exakt samma mening som nazisternas J för jude och slutligen år 2000 placerats in under folkgruppen romer (tidigare benämnda zigenare).

Inte romer

Men resandefolket är inte Romer! Vårt språk är inte detsamma och vi har inte romernas kultur. Vår kultur är vår alldeles egna och helt väsensskild från romernas! Att en och annan resande gift in sig i romska familjer har väl förekommit men i ett försvinnande litet antal under alla år. 1943 fanns 453 romer i Sverige fördelade på 15 släkter. 23 personer av 453 var bofasta. Resterande bodde i tält eller husvagn. 33 sammanbodde med svenskar. Troligen inte med resandefolk för då hade det säkert noterats av myndigheter och kyrka som alltid var på jakt efter "tattarna". 1965 hade antalet romer stigit till 930 enligt Evert Kumm, författare till boken Zigenare och vanliga svenskar.

Under åren har resandefolket först beskrivits som ett helt eget folk. Detta är för övrigt den bild som hävdats sedan mycket länge av många resande som anknyter släktskapen med just det asiatiska folket tatarer. Senare framfördes av diverse "experter" en ny teori som gick ut på att resandefolket var ett blandfolk mellan svenskar och zigenare, för att kring mitten av 1960-talet förvandlas till "helrena" svenskar som stötts ut från bondesamhället. Samme Evert Kumm som inte ville vara rasist när det gäller romerna (på den tiden skriver han zigenarna) benämner i samma andetag tattarna /resandefolket som "det svenska bondesamhällets bottensatser". Kan det bli mera kränkande?

I det här sammanhanget kan framhållas att romerna inte kommer till Sverige förrän under slutet av 1800-talet då de uppmärksammas i medierna på ett mycket positivt sätt där deras frihetskärlek och exotiska framtoning betonas. Som exempel kan nämnas ett reportage i Ny Illustrerad Tidning från 1881 då två romska familjer på elva personer slog upp sina tält på Ladugårdsgärde i Stockholm. tu-

fi

3 (6)

sentals stockholmare besökte då lägret för att få se en skymt av deras "sorgfria tillvaro" som tidningen uttryckte det.

Skrämda till tystnad

Resandefolket däremot förtalades på ett sätt som hänger kvar ännu idag och har fått många att tåga med sin härstamning. För vem vill bli kallad tattare med allt som förknippas med det namnet? Påståenden om stölder, bedrägerier, dryckenskap, ett allmänt omoraliskt leverne, våldsbrott och trollkonster spreds med vindens hastighet av makthavare som inte kunde kontrollera det halvnomadiska resandefolket på samma sätt som övriga medborgare. Att dessa människor fick slita hårt med hantverk, långa handelsresor och många andra yrken som andra inte ville ha förtegs noggrant. Många resandemän tjänstgjorde också inom de svenska härarna under stormaktstiden på grund av sina omfattande kunskaper om hästar. En tradition som fortsatte tills kavalleriregementena avskaffades.

I dag uppgår resandefolket till mer än 30.000 personer, säkert finns det långt fler men som nämns tiger många om sitt ursprung. Där finns artister, politiker, akademiker av skilda slag, framgångsrika företagare som inte behöver skämmas. Vanliga hederliga löntagare inte att förglömma. Ändå finns rädslan där.

Enkel lösning

Polisens nyligen omdebatterade register över romer borde räcka för att sätta blickarna på resandefolkets tragedi men dit når man inte riktigt. Det är bara det att historien om "tattareregistren" är mycket mer skrämmande när man ser till ändamålet. Dessutom tog ingen de drabbade i försvar vid det tillfället och knappast senare heller. Tvärtom tilläts bilderna bestå och hetsen fortsatte även om det skedde på en annan nivå.

Likaså har framkommit att kyrkan fört ett motsvarande register under 1900-1950. Men detta senare register kan inte gälla romer i någon större utsträckning med tanke på den vid tiden fåtaliga romska befolkningen. I stället är det resandefolket som också där drabbats av kyrkans intresse. Men genom beslutet från år 2000, där det påstås att resande är romer, har politikerna gjort sig kvitt problemet att ta i förföljelserna av resandefolket. Enkelt och smärtfritt – för politikerna. För inte ska väl världens samvete behöva generas av att man försökte utrota undermänniskor som "tattare". Det skedde ju till rashygienens fromma. Förföljelserna måste tystas ner och resandefolket försvinna och glömmas.

Raspolitiken segrar

Grunden till registreringen över resandefolket upprättades på ett tidigt stadium i Sverige. Självutnämnda rasforskare som Herman Lundborg hade ett mycket stort inflytande under 1920- och 30-talet. Politiker, läkare, forskare, präster, kommunaltjänstemän, chefer på fängelser och ungdomsvårdskolor deltog i debatten och förskräckande många delade hans åsikter om att radikala åtgärder måste vidtas för att komma till rätta med "tattarplågan" så att inte den sunda nordiska rasen förstördes av dessa undermänniskor.

Propagandan mot resandefolket var fullt jämförbar med den som fördes mot judarna av nazisterna i Tyskland. Som exempel kan tas Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning som skrev följande i en ledare 1927: Vi har i vårt samhälle en bottensamling. En drägg som inverkar ohälsosamt på hela folket. Här måste dräneras och rensas upp!

h

4 (6)

Socialstyrelsen förespråkade också sterilisering av bland andra lösdrivare och dit fördes automatiskt "tattarna".

1934 kom så den efterstävade steriliseringslagen. Den kom att bestå till 1976. Sammanlagt steriliserades 63 000 svenskar på mycket diffusa grunder. Ett stort antal av dem tillhörde resandefolket.

Därtill kom registreringarna. Det fruktade T:et stämplades in godtyckligt. Polis och myndigheter frågade till och med grannar till "misstänkta tattare" om den etniska bakgrunden. Alla som hade något negativt att säga ansågs som tillförlitliga experter. För kyrkans del som hade sitt eget register måste detta ses som en fruktansvärd skamfläck.

Syftet med registreringarna kunde bara vara ett. Om nazisterna ockuperade Sverige skulle resandefolket lätt kunna samlas in och skickas till förintelselägren i Tyskland.

Etniska rensningar är heller inget främmande för Sveriges del. Resandefolket var ju bland annat hantverkare och försäljare och betydde mycket för de bofasta bönderna runt om i landet. Det var ju inte alltid lätt för dessa att komma in till staden och handla. Kringresande handelsmän – och kvinnor underlättade tillgången på varor. Här spreds rykten om att resandefolket lurades och stal och att de allmänt hade ett omoraliskt leverne. Men skulle ett folk som levde på handel och hantverk bete sig så? Knappast med tanke på att man ju måste se till att kunderna var belättna. Här skulle ju säljas nästa år också.

Etnisk rensning

Resandefolket bodde i små, lite avlägsna byar. Ofta för att de illasinnade ryktena gjorde att de helt enkelt inte tilläts bo i byarna bland "hederligt folk". Sådana fanns över hela landet men två är särskilt kända. Snarsmon i norra Bohuslän och Krämarstan utanför Finnerödja i norra Västergötland. Krämarstan hade ända upp till 200 invånare som mest. Från dessa byar gav sig de resande ut på längre eller kortare handelsresor under sommaren. Resten av året tillverkades en hel del av varorna.

Snarsmon brändes ner i början av 1910-talet sedan befolkningen jagats bort. Krämarstan rensades på sin befolkning 1920.

Förutom hotet av att bli bortjagade hela tiden måste resandefolket också leva med risken att myndigheterna skulle omhänderta barnen. Något som kunde ske på de mest godtyckliga grunder. I den mån resandefolket kunde vara bofasta hörde det till ordningen att barnen skulle gå i skola. Naturligtvis var det inte lätt. I många fall mobbades resandebarnen av sina lärare vilket deras skolkamrater kunnat vittna om. Likaså har skolkamrater berättat om att resandebarnen var lika duktiga som kamraterna bara de fick chansen.

Hetsjakten 1948

Förföljelserna gick inte över i och med nazismens fall i Tyskland. Under senare delen av 1940-talet fördes en hätsk kampanj ibland annat Jönköpings-tidningen Smålands Folkblad. På ledarsidan hetsades mot "tattarplågan" i staden. Kring midsommar 1948 urartade hetsen i överfall på resande och förstörelse av dessas hem. Över 400 resande bodde på Öster i Jönköping och dessa angreps av upp till ett 20-tal hulliganer som påhejades av tusentals skådelystna jönköpingsbor. Angreppen pågick ett par veckor och polisen ställde sig passiv. De var inte intresserade av att skydda "tattarna". Tidningsreferaten under terrorveckorna beskrev händelserna som om det var fråga om idrottsevenemang.

ji

5 (6)

Än i dag visar TV starkt diskriminerande filmer som Folket i Simlångsdalen och I mörkaste Småland. Filmer där resandefolket svärtas ner å det grövsta. Trots allt tal om att all diskriminering är förkastlig och ovärdig tycks inte detta gälla för det resandefolket utsätts för än i dag.

Kyrkans roll

Hur har då kyrkan uppträtt mot resandefolket? Jo allt annat än hedrande. Redan på 1500-talet sätter den in förföljelser som bland annat förbjuder präster att döpa, viga och jordfästa resandefolk. Och detta är bara början. Ryktet sprids att resandefolket, som ju kallas tatarer, har fått sitt namn för att de härstammar från underjorden det vill säga tartaros. Något som också kommer mongoler och tatarer till del. De få präster som känner medkänsla med de förföljda och tar emot dem i kyrkan har efterräkningar från ledningen att vänta. Och sedan kommer då registren som först nu väckt uppståndelse och beklagande från kyrkans högsta. Men frågan är om man fattat att förföljelserna riktats mot just resandefolket och dess omfattning.

Värdelösa ursäkter

Lama och allmänt hållna ursäkter har visserligen förekommit från politiskt och annat håll men år 2000 visade hur mycket dessa är värda. Då fördes resandefolket in i gruppen romer trots att det inte finns någon som helst bevisad släktskap mellan grupperna. Trots protester från Föreningen Resandefolkets Riksorganisation har inte någon hänsyn tagits till dessa. Detta kan inte tas som något annat än ett bekvämt sätt att sopa "tattarproblemet" under mattan. I Norge har resandefolket erkänts som en egen minoritet och fått alla de rättigheter som tillkommer en sådan. Varför är detta omöjligt i Sverige? Resandefolket i Sverige och Norge är samma folkgrupp. Hur kan ett folk vara en erkänd minoritet i ett land och i ett annat förvandlas till ett helt annat folk? Det hela påminner om Turkiets behandling av Kurderna som man där kallar "bergsturkar". Hur reagerar Sverige i det fallet?

Resandefolket har överlevt skottpengar, steriliseringskampanjer, etniska rensningar, utvisningsshot, o dödshot och århundraden av förtal. Trots den ofrivilliga anslutningen till den romska folkgruppen år 2000 vägrar resandefolket att ge upp och försvinna utan kämpar vidare. Efter 500 år är det dags att resandefolket får sitt rättmätiga erkännande som ett eget svenskt minoritetsfolk och kan fira sin egen nationaldag den 29 september.

För FRFRO (Föreningen Resandefolkets Riksorganisation)

Krister Lager Sonny Jenfjord ordförande

Några korta fakta om resandefolket:

29 september 1512 anländer en grupp människor till Stockholm. De har annorlunda klädsel och kultur men mottas vänligt. Efter hand infinner sig fler grupper. Alla kallas för tatarer eller tatra och förknippas med tatarerna från sydöstra Ryssland.

6(6)

Under Gustav Vasas tid inleds förföljelserna. Denne vill ha kontroll över folket och det halvnomadiska resandefolket faller inte in i kungens ramar.

Under 1600- och 1700-talet ökar förföljelserna. Såväl världsliga som kyrkliga myndigheter deltar. Resandemän som påträffas i landet hotas emellanåt av dödsstraff och deras familjer av utvisning.

Särskilda så kallade tattarjakter arrangeras runt om i Norden. Tattare jagas och fängslas utan skäl. Om de inte låter sig tas till fånga ska de skjutas ner.

På många håll vill man sätta skottpengar på de resande. Detta förekommer in till slutet av 1800-talet.

Hetsen tilltar under 1900-talet och kulminerar i etniska rensningar och slutligen i en steriliseringslag som ska "komma till rätta med undermåliga folkgrupper" det vill säga resandefolket.

2000-talet: Resandefolket vägras erkännande som ett eget minoritetsfolk och förs in under gruppen romer.

För den som vill veta mer om resandefolkets historia rekommenderas Bo Hazells bok Resandefolket och varifrån en stor del fakta hämtats. Bo Hazell är journalist och har ägnat närmare femton år åt sin forskning om resandefolket.

h